EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 24.5.2023
COM(2023) 615 final

Suositus

NEUVOSTON SUOSITUS

Liettuan vuoden 2023 kansallisesta uudistusohjelmasta sekä samassa yhteydessä annettu Liettuan vuoden 2023 vakausohjelmaa koskeva neuvoston lausunto

{SWD(2023) 615 final}

Suositus

NEUVOSTON SUOSITUS

Liettuan vuoden 2023 kansallisesta uudistusohjelmasta sekä samassa yhteydessä annettu Liettuan vuoden 2023 vakausohjelmaa koskeva neuvoston lausunto

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 121 artiklan 2 kohdan ja 148 artiklan 4 kohdan,

ottaa huomioon julkisyhteisöjen rahoitusaseman valvonnan sekä talouspolitiikan valvonnan ja yhteensovittamisen tehostamisesta 7 päivänä heinäkuuta 1997 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97[1] ja erityisesti sen 5 artiklan 2 kohdan,

ottaa huomioon makrotalouden epätasapainon ennalta ehkäisemisestä ja korjaamisesta 16 päivänä marraskuuta 2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1176/2011[2] ja erityisesti sen 6 artiklan 1 kohdan,

ottaa huomioon Euroopan komission suosituksen,

ottaa huomioon Euroopan parlamentin päätöslauselmat,

ottaa huomioon Eurooppa-neuvoston päätelmät,

ottaa huomioon työllisyyskomitean lausunnon,

ottaa huomioon talous- ja rahoituskomitean lausunnon,

ottaa huomioon sosiaalisen suojelun komitean lausunnon,

ottaa huomioon talouspoliittisen komitean lausunnon,

sekä katsoo seuraavaa:

(1) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/241[3], jolla perustettiin elpymis- ja palautumistukiväline, tuli voimaan 19 päivänä helmikuuta 2021. Elpymis- ja palautumistukivälineestä tarjotaan jäsenvaltioille rahoitustukea uudistusten ja investointien toteuttamiseen, eli kyse on EU:n rahoittamasta finanssipoliittisesta elvytyksestä. Talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson ensisijaisten tavoitteiden mukaisesti tukivälineellä edistetään talouden ja yhteiskunnan elpymistä ja kestävien uudistusten ja investointien toteuttamista. Tarkoituksena on erityisesti vihreän ja digitaalisen siirtymän tukeminen sekä jäsenvaltioiden talouksien häiriönsietokyvyn vahvistaminen. Tukiväline auttaa myös vahvistamaan julkista taloutta ja vauhdittamaan kasvua ja työpaikkojen luomista keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä, parantamaan EU:n alueellista yhteenkuuluvuutta ja tukemaan Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanon jatkamista. Elpymis- ja palautumistukivälineen

[1] EYVL L 209, 2.8.1997, s. 1.
[2] EUVL L 306, 23.11.2011, s. 25.
[3] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/241, annettu 12 päivänä helmikuuta 2021, elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta (EUVL L 57, 18.2.2021, s. 17).

mukainen enimmäisrahoitusosuus jäsenvaltiota kohti päivitettiin 30 päivänä kesäkuuta 2022 asetuksen (EU) 2021/241 11 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

(2) Komissio hyväksyi 22 päivänä marraskuuta 2022 vuotuisen selvityksen kestävästä kasvusta 2023[4]. Tämä käynnisti vuoden 2023 talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson. Selvityksessä määritetyt painopisteet, jotka Eurooppa-neuvosto hyväksyi 23 päivänä maaliskuuta 2023, rakentuvat kilpailukykyisen kestävyyden neljän ulottuvuuden ympärille. Komissio antoi 22 päivänä marraskuuta 2022 lisäksi asetuksen (EU) N:o 1176/2011 perusteella laadittavan vuoden 2023 varoitusmekanismia koskevan kertomuksen, jossa se katsoi, että Liettua kuuluu niihin jäsenvaltioihin, joissa saattaa olla epätasapainoja tai niiden uhka ja joista tarvitaan perusteellinen tarkastelu. Komissio antoi samana päivänä myös lausunnon Liettuan vuoden 2023 alustavasta talousarviosuunnitelmasta. Niin ikään komissio antoi suosituksen euroalueen talouspolitiikkaa koskevaksi neuvoston suositukseksi sekä ehdotuksen vuoden 2023 yhteiseksi työllisyysraportiksi, jossa analysoidaan työllisyyspolitiikan suuntaviivojen ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteiden täytäntöönpanoa. Neuvosto hyväksyi suosituksen 16 päivänä toukokuuta 2023 ja ehdotuksen 13 päivänä maaliskuuta 2023.

(3) EU:n talouksien häiriönsietokyky on osoittautunut erinomaiseksi, mutta geopoliittisen tilanteen vaikutus on edelleen negatiivinen. Samalla kun EU pysyy vakaasti Ukrainan rinnalla, EU:n talous- ja sosiaalipolitiikassa keskitytään lyhyellä aikavälillä vähentämään energiasokkien negatiivista vaikutusta haavoittuvassa asemassa oleviin kotitalouksiin ja yrityksiin sekä keskipitkällä aikavälillä jatkamaan toimia vihreän ja digitaalisen siirtymän toteuttamiseksi, kestävän ja osallistavan kasvun tukemiseksi, makrotalouden vakauden turvaamiseksi ja häiriönsietokyvyn parantamiseksi. Lisäksi keskitytään vahvasti EU:n kilpailukyvyn ja tuottavuuden parantamiseen.

(4) Komissio antoi 1 päivänä helmikuuta 2023 tiedonannon *Vihreän kehityksen teollisuussuunnitelma nettonollan aikakaudelle*[5]. Tarkoituksena on parantaa EU:n nettonollateollisuuden kilpailukykyä ja tukea nopeaa siirtymistä ilmastoneutraaliuteen. Suunnitelma täydentää käynnissä olevia Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaan ja REPowerEU-suunnitelmaan kuuluvia toimia. Sen tavoitteena on luoda suotuisampi ympäristö, jotta voidaan lisätä EU:n kunnianhimoisten ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi vaadittavien hiilineutraalien teknologioiden ja tuotteiden tuotantokapasiteettia EU:ssa sekä varmistaa kriittisten raaka-aineiden saatavuus muun muassa monipuolistamalla hankintoja, hyödyntämällä jäsenvaltioiden geologisia luonnonvaroja asianmukaisesti ja maksimoimalla raaka-aineiden kierrätys. Suunnitelma rakentuu neljän pilarin varaan: ennakoitava ja yksinkertaistettu sääntely-ympäristö, rahoituksen saannin nopeuttaminen, osaamisen parantaminen ja avoin kauppa häiriönsietokykyisten toimitusketjujen luomiseksi. Komissio antoi lisäksi 16 päivänä maaliskuuta 2023 tiedonannon *EU:n pitkän aikavälin kilpailukyky vuoden 2030 jälkeen*[6]. Tiedonannon perustana on yhdeksän toisiaan vahvistavaa tekijää ja tavoite pyrkiä luomaan kasvua edistävä sääntelykehys. Tiedonannossa määritetään politiikan painopisteitä, joilla pyritään aktiivisesti saamaan aikaan EU:n ja sen jäsenvaltioiden pitkän aikavälin kilpailukykyä edistäviä rakenteellisia parannuksia, oikein kohdennettuja investointeja ja sääntelytoimia. Jäljempänä esitettävillä suosituksilla edesautetaan näihin painopisteisiin liittyviä toimia.

---

4 COM(2022) 780 final.
5 COM(2023) 62 final.
6 COM(2023) 168 final.

(5) Vuonna 2023 talouspolitiikan koordinoinnin eurooppalainen ohjausjakso kehittyy edelleen rinnan elpymis- ja palautumistukivälineen täytäntöönpanon kanssa. Elpymis- ja palautumissuunnitelmien täytäntöönpano kaikilta osin on edelleen olennaisen tärkeää politiikan painopistetavoitteiden saavuttamisen kannalta, koska suunnitelmat kytkeytyvät kaikkiin viime vuosina annettuihin maakohtaisiin suosituksiin tai merkittävään osaan niistä. Vuosien 2019, 2020 ja 2022 maakohtaiset suositukset ovat yhtä lailla tärkeitä tarkistettaessa, päivitettäessä tai muutettaessa elpymis- ja palautumissuunnitelmia asetuksen (EU) 2021/241 14, 18 ja 21 artiklan mukaisesti.

(6) REPowerEU-asetuksella[7], joka annettiin 27 päivänä helmikuuta 2023, pyritään nopeassa tahdissa poistamaan asteittain EU:n riippuvuus Venäjältä tuotavista fossiilisista polttoaineista. Tällä tavoin edistetään energiaturvallisuutta ja EU:n energiahuollon monipuolistamista sekä lisätään samalla uusiutuvien energialähteiden käyttöönottoa, energian varastointikapasiteettia ja energiatehokkuutta. Asetuksessa jäsenvaltioille annetaan mahdollisuus lisätä kansallisiin elpymis- ja palautumissuunnitelmiinsa uusi REPowerEU-luku, jotta ne voivat rahoittaa keskeisiä uudistuksia ja investointeja, jotka auttavat saavuttamaan REPowerEU-tavoitteet. Näillä uudistuksilla ja investoinneilla edistetään myös EU:n nettonollateollisuuden kilpailukyvyn parantamista, kuten tiedonannossa *Vihreän kehityksen teollisuussuunnitelma nettonollan aikakaudelle* hahmotellaan, ja niiden energiaan liittyvien maakohtaisten suositusten noudattamista, joita jäsenvaltioille on annettu vuonna 2022 ja annetaan tarvittavilta osin myös vuonna 2023. REPowerEU-asetuksessa otetaan käyttöön uusi rahoitustuki, jota ei makseta takaisin. Tuki asetetaan jäsenvaltioiden saataville elpymis- ja palautumissuunnitelmiin kuuluvien uusien energiaan liittyvien uudistusten ja investointien rahoittamiseksi.

(7) Komissio antoi 8 päivänä maaliskuuta 2023 tiedonannon, jossa annetaan finanssipoliittista ohjausta vuodeksi 2024. Tiedonannolla pyritään tukemaan jäsenvaltioiden vakaus- ja lähentymisohjelmien valmistelua ja sitä kautta vahvistamaan politiikan koordinointia[8]. Komissio muistutti tiedonannossa, että vakaus- ja kasvusopimuksen yleisen poikkeuslausekkeen soveltamisesta luovutaan vuoden 2023 lopussa. Vuosiksi 2023 ja 2024 se vaati finanssipolitiikkaa, jolla varmistetaan keskipitkän aikavälin velkakestävyys ja lisätään potentiaalista kasvua kestävällä tavalla. Jäsenvaltioita kehotettiin esittämään vuoden 2023 vakaus- ja lähentymisohjelmissaan, miten niiden finanssipoliittisilla suunnitelmilla varmistetaan, että alijäämälle asetettua 3 prosentin viitearvoa suhteessa BKT:hen noudatetaan ja velkaa vähennetään uskottavasti ja jatkuvasti tai se pidetään maltillisella tasolla keskipitkällä aikavälillä. Komissio kehotti jäsenvaltioita luopumaan asteittain kansallisista finanssipoliittisista toimenpiteistä, joita on otettu käyttöön kotitalouksien ja yritysten suojelemiseksi energian hintasokilta, alkaen vähiten kohdennetuista toimenpiteistä. Se totesi, että jos tukitoimenpiteitä on tarpeen jatkaa energian hintojen uusien nousupaineiden vuoksi, jäsenvaltioiden olisi kohdennettava toimenpiteensä haavoittuville kotitalouksille ja yrityksille paljon aiempaa paremmin. Komissio ehdotti, että julkista taloutta koskevat suositukset kvantifioitaisiin ja eriytettäisiin ja että ne laadittaisiin nettomääräisten perusmenojen pohjalta, kuten komission tiedonannossa linjauksista EU:n talouden ohjausjärjestelmän uudistamiseksi[9]

---

7 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2023/435, annettu 27 päivänä helmikuuta 2023, asetuksen (EU) 2021/241 muuttamisesta elpymis- ja palautumissuunnitelmien REPowerEU-lukujen osalta sekä asetusten (EU) N:o 1303/2013, (EU) 2021/1060 ja (EU) 2021/1755 ja direktiivin 2003/87/EY muuttamisesta (EUVL L 63, 28.2.2023, s. 1).

8 COM(2023) 141 final.

9 COM(2022) 583 final.

ehdotetaan. Se suositti, että kaikkien jäsenvaltioiden olisi edelleen säilytettävä kansallisesti rahoitetut investoinnit ja varmistettava elpymis- ja palautumistukivälineestä käytettävissä olevien ja muiden EU:n varojen tuloksellinen käyttö, ottaen huomioon erityisesti vihreään ja digitaaliseen siirtymään sekä selviytymiskykyyn liittyvät tavoitteet. Komissio totesi aikovansa ehdottaa neuvostolle alijäämäperusteisten liiallisia alijäämiä koskevien menettelyjen käynnistämistä keväällä 2024 vuoden 2023 toteutumatietojen perusteella ja voimassa olevia säännöksiä noudattaen.

(8) Komissio esitti 26 päivänä huhtikuuta 2023 lainsäädäntöehdotuksia, joilla EU:n talouden ohjausjärjestelmää koskevat säännöt uudistetaan kattavasti. Ehdotusten keskeisenä tavoitteena on vahvistaa julkisen velan kestävyyttä ja edistää kestävää ja osallistavaa kasvua kaikissa jäsenvaltioissa uudistusten ja investointien avulla. Ehdotuksilla on tarkoitus antaa jäsenvaltioille enemmän valtaa keskipitkän aikavälin suunnitelmiensa laatimisessa ja samalla tiukentaa sääntöjen noudattamisen valvontaa sen varmistamiseksi, että jäsenvaltiot noudattavat keskipitkän aikavälin finanssi- ja rakennepoliittisissa suunnitelmissaan antamiaan sitoumuksia. Tavoitteena on saada lainsäädäntötyö päätökseen vuonna 2023.

(9) Liettua toimitti 14 päivänä toukokuuta 2021 komissiolle asetuksen (EU) 2021/241 18 artiklan 1 kohtaa noudattaen kansallisen elpymis- ja palautumissuunnitelmansa. Komissio arvioi asetuksen (EU) 2021/241 19 artiklan mukaisesti elpymis- ja palautumissuunnitelman merkityksellisyyttä, vaikuttavuutta, tehokkuutta ja johdonmukaisuutta asetuksen liitteessä V esitettyjä arviointia koskevia suuntaviivoja noudattaen. Neuvosto hyväksyi 20 päivänä heinäkuuta 2021 päätöksen Liettuan elpymis- ja palautumissuunnitelmasta tehdyn arvion hyväksymisestä[10]. Rahoituserien maksamisen ehtona on asetuksen (EU) 2021/241 24 artiklan 5 kohdan mukaisesti tehty komission päätös siitä, että Liettua on tyydyttävästi saavuttanut neuvoston täytäntöönpanopäätöksessä asetetut asiaankuuluvat välitavoitteet ja tavoitteet. Tyydyttävä saavuttaminen edellyttää, että edeltävien välitavoitteiden ja tavoitteiden saavuttaminen ei ole peruuntunut.

(10) Liettua toimitti 27 päivänä huhtikuuta 2023 vuoden 2023 kansallisen uudistusohjelmansa ja 28 päivänä huhtikuuta 2023 vuoden 2023 vakausohjelmansa asetuksen (EY) N:o 1466/97 4 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Ohjelmat on arvioitu yhdessä, jotta niiden keskinäiset yhteydet on voitu ottaa huomioon. Asetuksen (EU) 2021/241 27 artiklan mukaisesti vuoden 2023 kansallisessa uudistusohjelmassa otetaan huomioon myös Liettuan puolivuosittainen raportointi edistymisestä elpymis- ja palautumissuunnitelman täytäntöönpanossa.

(11) Komissio julkaisi 24 päivänä toukokuuta 2023 Liettuaa koskevan vuoden 2023 maaraportin[11]. Siinä arvioidaan Liettuan edistymistä neuvoston vuosina 2019–2022 hyväksymien asianomaisten maakohtaisten suositusten noudattamisessa ja selvitetään, miten Liettua on pannut elpymis- ja palautumissuunnitelman täytäntöön. Tämän analyysin perusteella maaraportissa yksilöidään puutteita sellaisten haasteiden osalta, joihin elpymis- ja palautumissuunnitelmalla ei vastata lainkaan tai joihin vastataan vain osittain, sekä tuodaan esiin uusia ja kehittymässä olevia haasteita. Maaraportissa arvioidaan myös Liettuan edistymistä Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanossa, työllisyyttä, osaamista ja köyhyyden vähentämistä koskevien EU:n

[10] Neuvoston täytäntöönpanopäätös, annettu 20 päivänä heinäkuuta 2021, Liettuan elpymis- ja palautumissuunnitelmasta tehdyn arvion hyväksymisestä (ST 10477/2021; ST 10477/2021 ADD 1).

[11] SWD(2023) 615 final.

yleistavoitteiden saavuttamisessa sekä YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin pääsemisessä.

(12) Komissio on tehnyt asetuksen (EU) N:o 1176/2011 5 artiklan nojalla Liettuasta perusteellisen tarkastelun[12], jonka tulokset se julkaisi 24 päivänä toukokuuta 2023. Komission päätelmä oli, että Liettuan makrotaloudessa ei ole epätasapainoja. Erityisesti hintakilpailukykyyn, ulkoiseen tasapainoon ja asuntojen hintakehitykseen liittyvät heikkoudet ovat viime aikoina lisääntyneet, mutta ne näyttävät yleisesti ottaen olevan tällä hetkellä hallinnassa. Energian hintasokki vaikutti voimakkaasti talouteen, ja inflaatio kiihtyi nopeasti. Liettuan kilpailukyvyn ennustetaan kuitenkin elpyvän hitaasti, kun energian hinnat laskevat. Vaihtotase heikkeni huomattavasti vuonna 2022 energian tuontihintojen nousun vuoksi, mutta sen ennustetaan tänä vuonna olevan lähellä tasapainoa. Tulevaisuudessa lievä vaihtotaseen alijäämä ei vaaranna ulkoista kestävyyttä, kun otetaan huomioon Liettuan hyvä rahoitustilanne. Jos inflaatio ja palkkapaineet kuitenkin jatkuvat, ne uhkaavat heikentää Liettuan kilpailukykyä, varsinkin kun pohjainflaatio on selvästi euroalueen keskiarvoa korkeampi. Asuntojen hinnat ovat nousseet voimakkaasti pandemian jälkeen, mutta yliarvostuksesta ei ole merkkejä. Nyt hinnat ovat palaamassa maltillisemmalle tasolle koronnostojen ja meneillään olevan talouden taantuman seurauksena. Lisäksi kotitalouksien velkaantuminen on vähäistä, ja pankkisektori on hyvin pääomitettu, erittäin kannattava ja sen järjestämättömien lainojen määrä on alhainen. Poliittiset toimintaedellytykset ovat kaiken kaikkiaan suotuisat; havaituista heikkouksista aiheutuvia riskejä voitaisiin kuitenkin vähentää joillakin uusilla toimintapolitiikoilla. Suhdanteita tasoittavan finanssipolitiikan ja makrovakauspolitiikan jatkaminen ja tarvittaessa vahvistaminen olisikin tässä suhteessa tärkeää. Samaan aikaan keskittymällä enemmän kilpailun edistämiseen kotimarkkinoilla ja työvoiman tarjonnan laadun ja määrän parantamiseen tähtäävällä politiikalla voitaisiin auttaa hallitsemaan hinta- ja yksikkötyökustannuspaineita.

(13) Eurostatin vahvistamien tietojen[13] perusteella Liettuan julkisen talouden alijäämä, joka vuonna 2021 oli 1,2 prosenttia suhteessa BKT:hen, supistui 0,6 prosenttiin vuonna 2022, ja julkinen velka, joka vuoden 2021 lopussa oli 43,7 prosenttia suhteessa BKT:hen, laski vuoden 2022 loppuun mennessä 38,4 prosenttiin.

(14) Julkisen talouden rahoitusasemaan ovat vaikuttaneet finanssipoliittiset toimenpiteet, joita on toteutettu energian hinnannousun taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten lieventämiseksi. Vuonna 2022 yksi tällainen verokertymää vähentävä toimenpide oli kotitalouksille maksetut kaukolämmön alv-hyvitykset, kun taas menoja lisääviä toimenpiteitä olivat muun muassa kotitalouksien ja muiden kuin kotitalouksien sähkötariffeihin ja kotitalouksien maakaasutariffeihin sovelletut hintakatot sekä korkeista energianhinnoista kärsivillä aloilla toimiville yrityksille myönnetyt tuet. Komissio arvioi, että näistä toimenpiteistä julkiselle taloudelle vuonna 2022 aiheutuneet nettokustannukset olivat 1,3 prosenttia suhteessa BKT:hen. Julkisen talouden rahoitusasemaan ovat vaikuttaneet myös Ukrainasta paenneiden tilapäisen suojelun kustannukset, joiden arvioidaan olleen 0,3 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2022. Samaan aikaan covid-19-pandemiaan liittyvien väliaikaisten hätätoimenpiteiden arvioidut kustannukset laskivat 0,4 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2022, kun ne vuonna 2021 olivat 0,6 prosenttia.

---

12 SWD(2023) 637 final.

13 Eurostat, Euro Indicators, 47/2023, 21.4.2023.

(15) Neuvosto suositti[14] 18 päivänä kesäkuuta 2021, että Liettua varmistaa, että finanssipolitiikan viritys on vuonna 2022 edelleen kasvua tukeva, elpymis- ja palautumistukivälineen tarjoama sysäys mukaan lukien, ja jatkaa kansallisesti rahoitettavia investointeja. Neuvosto suositti myös, että Liettua pitää kansallisesti rahoitettujen juoksevien menojen kasvun hallinnassa.

(16) Komission arvioiden mukaan finanssipolitiikan viritys[15] oli vuonna 2022 kiristävä (0,9 % suhteessa BKT:hen), mikä oli asianmukaista tilanteessa, jossa inflaatio oli korkea. Neuvoston suosituksen mukaisesti Liettua jatkoi elpymisen tukemista elpymis- ja palautumistukivälineestä rahoitettavilla investoinneilla. Vuonna 2022 elpymis- ja palautumistukivälineen avustuksilla ja muilla EU:n varoilla rahoitettavat menot olivat 1,1 prosenttia suhteessa BKT:hen (1,3 % suhteessa BKT:hen vuonna 2021). Kansallisesti rahoitettavilla investoinneilla oli finanssipolitiikan viritykseen[16] neutraali vaikutus. Näin ollen Liettua on neuvoston suosituksen mukaisesti jatkanut kansallisesti rahoitettavia investointeja. Kansallisesti rahoitettavien juoksevien perusmenojen kasvulla (ilman uusia tulopuolen toimenpiteitä) oli finanssipolitiikan viritykseen kiristävä 0,9 prosenttiyksikön vaikutus. Näin ollen Liettua on pitänyt kansallisesti rahoitettavien juoksevien menojen kasvun riittävästi kurissa.

(17) Vakausohjelmaan sisältyvien julkisen talouden kehitysarvioiden perustana oleva makrotalouden skenaario on realistinen Hallitus ennustaa reaalisen BKT:n kasvavan 0,5 prosenttia vuonna 2023 ja 3,0 prosenttia vuonna 2024. Komission kevään 2023 talousennusteessa reaalisen BKT:n kasvu on vuonna 2023 sama, eli 0,5 prosenttia, ja vuonna 2024 hieman heikompaa, 2,7 prosenttia, mikä johtuu pääasiassa siitä, että kulutuksen ja investointien ennustetaan kasvavan hitaammin vuonna 2024.

(18) Vuoden 2023 vakausohjelman mukaan julkisen talouden alijäämä kasvaa 2,2 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2023. Tämä kasvu vuonna 2023 johtuu pääasiassa menoja lisäävistä toimenpiteistä, joilla pyritään tukemaan pienituloisia kotitalouksia (kuten sosiaalietuuksien ja eläkkeiden korotukset), sekä arvioiduista pienemmistä verotuloista ja sosiaaliturvamaksuista (suhteessa BKT:hen). Vakausohjelman mukaan julkisen talouden velka, joka on vuoden 2022 lopussa 38,4 prosenttia suhteessa BKT:hen, pienenee vuoden 2023 loppuun mennessä 37,8 prosenttiin. Komission kevään 2023 talousennusteen mukaan julkisen talouden alijäämä vuonna 2023 on 1,7 prosenttia suhteessa BKT:hen. Se on pienempi kuin vakausohjelmassa ennakoitu alijäämä, mikä johtuu pääasiassa sosiaaliturvamaksujen ennakoitua suuremmasta määrästä ja julkisten välituotekäyttö- ja investointimenojen ennakoitua hieman pienemmästä määrästä. Julkisen talouden velka suhteessa BKT:hen vuoden 2023 lopussa on komission kevään 2023 talousennusteessa pienempi, 37,1 prosenttia. Ero johtuu pienemmästä ennakoidusta julkisen talouden alijäämästä.

---

14 Neuvoston suositus, annettu 18 päivänä kesäkuuta 2021, jolla annetaan neuvoston lausunto Liettuan vuoden 2021 vakausohjelmasta, EUVL C 304, 29.7.2021, s. 68.

15 Finanssipolitiikan viritystä mitataan perusmenojen (ilman päätösperäisiä tulopuolen toimenpiteitä) muutoksena suhteessa keskipitkän aikavälin potentiaaliseen kasvuun. Perusmenoista on jätetty pois covid-19-kriisiin liittyvät väliaikaiset hätätoimenpiteet, mutta niihin on otettu mukaan elpymis- ja palautumistukivälineen tuella, jota ei makseta takaisin (avustukset), ja muilla EU:n varoilla rahoitettavat menot. Lisätietoja on julkisen talouden tilastotaulukoiden laatikossa 1.

16 Muilla kansallisesti rahoitetuilla pääomamenoilla oli elvyttävä vaikutus, joka oli 0,2 prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen.

(19) Toimenpiteiden, joita on toteutettu energian hinnannousun taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten lieventämiseksi, odotetaan edelleen vaikuttavan julkisen talouden rahoitusasemaan vuonna 2023. Kyse on toimenpiteistä, joita on jatkettu vuodesta 2022 (muun muassa kotitalouksien ja muiden kuluttajien sähkö- ja maakaasutariffeihin sovelletut hintakatot). Tukitoimenpiteiden nettokustannukset julkiselle taloudelle vuonna 2023 ovat komission kevään 2023 talousennusteen mukaan 0,7 prosenttia suhteessa BKT:hen[17]. Vuoden 2023 toimenpiteet eivät vaikuta energian hintojen noususta eniten kärsiville kotitalouksille tai yrityksille kohdennetuilta eikä niillä säilytetä energian kysynnän vähentämiseen ja energiatehokkuuden lisäämiseen kannustavaa hintasignaalia. Sen vuoksi ei ole kohdennettuja tukitoimenpiteitä, jotka olisi otettava huomioon vuoden 2023 suosituksen noudattamisen arvioinnissa. Kustannusten, joita Ukrainasta paenneiden tilapäinen suojelu aiheuttaa julkiselle taloudelle, ennustetaan pysyvän vuonna 2023 aiemmalla tasolla eli 0,3 prosentissa suhteessa BKT:hen.

(20) Neuvosto suositti[18] 12 päivänä heinäkuuta 2022 Liettualle, että se toteuttaisi toimia, joilla varmistetaan vuonna 2023, että kansallisesti rahoitettavien juoksevien perusmenojen kasvu on linjassa kaiken kaikkiaan neutraalin finanssipolitiikan virityksen[19] kanssa, kun otetaan huomioon jatkettu väliaikainen ja kohdennettu tuki energian hintojen noususta eniten kärsiville kotitalouksille ja yrityksille sekä Ukrainasta pakeneville ihmisille. Liettuan olisi oltava valmiina mukauttamaan juoksevia menoja tilanteen muuttuessa. Liettualle suositettiin myös, että se lisää julkisia investointeja vihreään ja digitaaliseen siirtymään sekä energiaturvallisuuteen, ottaen huomioon REPowerEU-aloite, muun muassa elpymis- ja palautumistukivälineen ja muiden unionin varojen avulla.

(21) Vuonna 2023 finanssipolitiikan viritys on komission kevään 2023 talousennusteen mukaan elvyttävä (–0,8 % suhteessa BKT:hen) tilanteessa, jossa inflaatio on korkea. Vuonna 2022 finanssipolitiikan viritys on ollut kiristävä (+0,9 % suhteessa BKT:hen). Kansallisesti rahoitettujen juoksevien perusmenojen kasvulla (ilman päätösperäisiä tulopuolen toimenpiteitä) ennakoidaan olevan finanssipolitiikan viritykseen vuonna 2023 kiristävä vaikutus, joka on 0,4 prosenttiyksikköä. Yhteenvetona voidaan todeta, että kansallisesti rahoitettujen juoksevien perusmenojen ennakoitu kasvu on neuvoston suosituksen mukainen. Elpymis- ja palautumistukivälineen avustuksilla ja muilla EU:n varoilla rahoitettavien menojen ennakoidaan olevan 2,0 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2023, ja kansallisesti rahoitettavilla investoinneilla ennustetaan olevan finanssipolitiikan viritykseen elvyttävä vaikutus, joka on 0,1 prosenttiyksikköä[20]. Liettua aikookin rahoittaa lisäinvestointeja elpymis- ja palautumistukivälineestä ja muilla EU:n varoilla, ja sen ennakoidaan myös jatkavan kansallisesti rahoitettuja investointeja. Liettua aikoo rahoittaa julkisia investointeja vihreään ja digitaaliseen siirtymään sekä energiaturvallisuuteen. Esimerkkeinä voidaan mainita investoinnit paikallisten uusiutuvien energialähteiden kehittämiseen ja sähkön

---

17 Luku kuvaa toimenpiteiden vuotuisia talousarviokustannuksia, mukaan lukien juoksevat tulot ja menot sekä mahdolliset pääomamenoja koskevat toimenpiteet.

18 Neuvoston suositus, annettu 12 päivänä heinäkuuta 2022, Liettuan vuoden 2022 kansallisesta uudistusohjelmasta sekä samassa yhteydessä annettu Liettuan vuoden 2022 vakausohjelmaa koskeva neuvoston lausunto, *EUVL C 334, 1.9.2022, s. 120.*

19 Liettuan keskipitkän aikavälin potentiaalisen tuotannon kasvu (kymmenen vuoden keskiarvo), jota käytetään finanssipolitiikan virityksen mittaamiseen, on komission kevään 2023 talousennusteen perusteella nimellisin luvuin arviolta 14,0 prosenttia.

20 Muilla kansallisesti rahoitetuilla pääomamenoilla ennakoidaan olevan elvyttävä vaikutus, joka on 0,2 prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen.

varastointi-infrastruktuurin asentamiseen, mikä helpottaa Liettuan pyrkimyksiä irrottautua sähköverkosta, joka on synkronoitu Venäjän ja Valko-Venäjän järjestelmien kanssa. Nämä investointihankkeet rahoitetaan osittain elpymis- ja palautumistukivälineestä ja muilla EU:n varoilla.

(22) Vuonna 2024 julkisen talouden alijäämän odotetaan vakausohjelman mukaan pienenevän 1,7 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Tämä supistuminen vuonna 2024 johtuu pääasiassa energian hinnannousun taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten lieventämiseksi toteutettujen toimenpiteiden asteittaisesta lopettamisesta. Vakausohjelman mukaan julkisen talouden velka pienenee vuoden 2024 loppuun mennessä 37,7 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Julkisen talouden alijäämä suhteessa BKT:hen on ennusteen koontipäivänä tiedossa olevien politiikkatoimien perusteella komission kevään 2023 talousennusteen mukaan 1,4 prosenttia vuonna 2024. Tämä on pienempi kuin vakausohjelmassa ennakoitu määrä, mikä johtuu pääasiassa julkisten välituotekäyttömenojen pienemmästä määrästä ja nimellisen BKT:n vahvistumisesta. Julkisen talouden velka suhteessa BKT:hen vuoden 2024 lopussa on komission kevään 2023 talousennusteessa pienempi, 36,6 prosenttia.

(23) Vakausohjelman mukaan useimmista energiatukitoimenpiteistä luovutaan asteittain vuonna 2024. Myös komission oletuksena on, että lähes kaikki energiatukitoimenpiteet lopetetaan asteittain (nettokustannusten ennakoidaan olevan 0,1 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2024). Nämä ennusteet perustuvat oletukseen, jonka mukaan energian hinnat eivät nouse uudelleen.

(24) Liettua aikoo vakausohjelman mukaan saavuttaa vuonna 2023 julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitteen eli rakenteellisen rahoitusaseman, joka on –1,0 prosenttia suhteessa BKT:hen[21], ja säilyttää sen koko jäljellä olevan ohjelmakauden ajan. Komission kevään 2023 talousennusteen mukaan rakenteellisen rahoitusaseman odotetaan olevan –0,6 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2023 ja –0,3 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2024, mikä ylittää julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitteen. Varovainen finanssipolitiikka vuonna 2024 auttaa myös alentamaan pohjainflaatiota, joka on selvästi yli euroalueen keskiarvon ja voi jatkuessaan johtaa kilpailukyvyn heikkenemiseen.

(25) Olettaen, että politiikka säilyy muuttumattomana, kansallisesti rahoitetut nettomääräiset perusmenot kasvavat komission kevään 2023 talousennusteen mukaan 2,7 prosenttia vuonna 2024.

(26) Vakausohjelman mukaan julkisten investointien odotetaan vähenevän 4,0 prosentista suhteessa BKT:hen vuonna 2023 ja 3,9 prosenttiin vuonna 2024. Tämä väheneminen heijastaa sekä kansallisesti rahoitettujen että EU:n rahoittamien investointien vähenemistä.

(27) Vakausohjelmassa esitetään julkisen talouden keskipitkän aikavälin kehitysura vuoteen 2026 saakka. Vakausohjelmassa julkisen talouden alijäämän odotetaan supistuvan asteittain 1,4 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2025 ja 0,9 prosenttiin vuonna 2026. Julkisen talouden alijäämän ennakoidaan siten pysyvän alle 3 prosentissa suhteessa BKT:hen ohjelmakauden aikana. Vakausohjelman mukaan julkisen talouden velka kasvaa siten, että se on vuoden 2024 lopussa 37,7 prosenttia ja vuoden 2026 lopussa 38,6 prosenttia suhteessa BKT:hen.

[21] Komission yhteisesti sovittujen menetelmien mukaisesti uudelleen laskelma rakenteellinen rahoitusasema (suhdannekorjattu rahoitusasema, josta on vähennetty kertaluonteiset ja väliaikaiset toimenpiteet), jonka mukaan rakenteellinen alijäämä on 0,6 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2023 ja 0,2 prosenttia vuonna 2024.

(28) Liettuan verotulot suhteessa BKT:hen ovat huomattavasti alle EU:n keskiarvon, mikä rajoittaa terveydenhuoltoon, sosiaaliturvaan ja yleiseen julkishallintoon käytettävissä olevaa rahoitusta. Arvonlisäverovaje (odotettujen alv-tulojen ja kannetun alv:n välinen ero) on edelleen EU:n suurimpia, vaikka alustavien arvioiden mukaan se on saattanut pienentyä merkittävästi vuonna 2021. Kasvun kannalta vähemmän haitallisiin veroihin kuuluvista kiinteistöveroista saatavat tulot olivat vuonna 2021 vain 0,3 prosenttia suhteessa BKT:hen, mikä on noin seitsemän kertaa vähemmän kuin EU:ssa keskimäärin. Liettuan keräämät yhtiöverot olivat puolet EU:n keskiarvosta (suhteessa BKT:hen), sen liikenneverot olivat EU:n alhaisimpia ja se on yksi harvoista jäsenvaltioista, joissa ei kanneta vuotuista autoveroa. Julkiset sosiaaliturvamenot kasvoivat vuosina 2015–2021 mutta ovat edelleen huomattavasti alle EU:n keskiarvon. Tämä näkyy sosiaalietuuksien suhteellisen alhaisena tasona ja rajallisena kattavuutena; esimerkiksi vanhuuseläkkeet ovat EU:n alhaisimpia suhteessa työtuloihin. Yleiseen julkishallintoon käytettävät menot ovat erityisen alhaiset, sillä siihen osoitetaan lähes puolet vähemmän rahoitusta (prosentteina BKT:stä) kuin EU:ssa keskimäärin. Terveydenhuollon riittämättömät taloudelliset resurssit johtavat pitkiin odotusaikoihin ja merkittäviin täyttämättömiin lääketieteellisen hoidon tarpeisiin, korkeisiin kustannuksiin potilaille ja siihen, että terveydenhuollon ammattilaisille ei pystytä tarjoamaan kilpailukykyistä palkkaa. Vuosina 2021–2023 Liettua toteutti useita merkittäviä pysyviä menopuolen toimenpiteitä (kuten julkisen sektorin palkkojen, eläkkeiden ja muiden sosiaalietuuksien korotukset), joita ei kompensoida vastaavilla tulopuolen toimenpiteillä, mikä saattaa vaarantaa Liettuan julkisen talouden kestävyyden pitkällä aikavälillä.

(29) Elpymis- ja palautumissuunnitelma sisältää asetuksen (EU) 2021/241 19 artiklan 3 kohdan b alakohdan ja liitteessä V olevan kriteerin 2.2 mukaisesti laajan joukon toisiaan vahvistavia uudistuksia ja investointeja, jotka on määrä toteuttaa vuoteen 2026 mennessä. Liettuan elpymis- ja palautumissuunnitelman täytäntöönpano on hyvässä vauhdissa. Liettua toimitti ensimmäisen maksupyynnön 30 päivänä marraskuuta 2022, ja komissio antoi myönteisen arvion 31:stä kaikkiaan 33 välitavoitteesta, jotka kattavat kuusi suunnitelman seitsemästä osa-alueesta. Kahden verouudistuksiin liittyvän välitavoitteen osalta katsottiin, ettei niitä ole saavutettu tyydyttävästi. Komissio on sen vuoksi käynnistänyt maksujen keskeyttämismenettelyn, joka antaa Liettualle lisäaikaa näiden välitavoitteiden saavuttamiseen. Liettua kuitenkin saa tyydyttävästi saavutetuista välitavoitteista 542,3 miljoonan euron maksun (ennakkomaksut pois luettuina). Energian ja rakennusmateriaalien hintojen nousuun liittyvien objektiivisten olosuhteiden sekä Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen aiheuttamien toimitusrajoitusten vuoksi Liettua aikoo esittää suunnitelmaansa muutoksia sekä REPowerEU-luvun sisällyttämistä nopeuttaakseen talouden hiilestä irtautumista ja vähentääkseen riippuvuutta fossiilisista polttoaineista. Asetuksen (EU) 2021/241 14 artiklan 6 kohdan mukaisesti Liettua ilmoitti 30 päivänä maaliskuuta 2023 aikomuksestaan hakea 1 800 000 000 euroa täydentävää lainatukea elpymis- ja palautumistukivälineestä. Uuden REPowerEU-luvun nopea sisällyttäminen elpymis- ja palautumissuunnitelmaan antaa mahdollisuuden rahoittaa lisäuudistuksia ja -investointeja, jotka tukevat Liettuan strategisia tavoitteita energian ja vihreän siirtymän osalta. Paikallis- ja alueviranomaisten, työmarkkinaosapuolten ja muiden asiaankuuluvien sidosryhmien järjestelmällinen ja tosiasiallinen osallistuminen on edelleen tärkeää, jotta elpymis- ja palautumissuunnitelman ja sitä laajemman muun talous- ja työllisyyspolitiikan täytäntöönpano onnistuu ja jotta voidaan varmistaa laaja sitoutuminen politiikan yleiseen linjaan.

(30) Komissio hyväksyi kaikki Liettuan koheesiopolitiikan ohjelma-asiakirjat vuonna 2022. Koheesiopolitiikan ohjelmien nopea täytäntöönpano, joka täydentää elpymis- ja palautumissuunnitelmaa, REPowerEU-luku mukaan lukien, ja luo sen kanssa synergiaa, on keskeinen tekijä vihreän ja digitaalisen siirtymän aikaansaamisen, taloudellisen ja sosiaalisen häiriönsietokyvyn parantamisen sekä Liettuan alueiden tasapainoisen kehittymisen kannalta.

(31) Niiden taloudellisten ja sosiaalisten haasteiden lisäksi, joihin vastataan elpymis- ja palautumissuunnitelmalla, Liettualla on useita haasteita, jotka liittyvät terveydenhuoltojärjestelmään, sosiaalipalveluihin ja sosiaaliseen asuntotarjontaan sekä energiaan ja vihreään siirtymään.

(32) Liettuan elinajanodote on EU:n alhaisimpia. Ehkäistävissä ja terveydenhuollon keinoin vältettävissä oleva kuolleisuus on Liettuassa edelleen korkea verrattuna EU:n keskiarvoon. Lisäksi vältettävissä olevien sairaalajaksojen määrä on suuri, ja Liettuan itsemurhakuolleisuus on EU:n korkein. Tämä korostaa tarvetta tehostaa Liettuan terveydenhuoltoa ja lisätä ennaltaehkäiseviä terveydenhuoltotoimenpiteitä. Terveydenhuollon ongelmia pahentavat työvoimapula, osaamisen kohtaanto-ongelmat ja terveydenhuollon ammattilaisten epätasainen jakautuminen, mikä rajoittaa perusterveydenhuollon saatavuutta ja tarjontaa. Tältä osin Liettuan elpymis- ja palautumissuunnitelmaan sisältyy merkittäviä toimenpiteitä, kuten sairaalaverkoston ja ensihoidon uudistus sekä investoinnit terveydenhuoltolaitosten nykyaikaistamiseen ja infrastruktuurin rakentamiseen tartuntatautien klusterikeskuksia varten. Näiden toimenpiteiden odotetaan auttavan vastaamaan joihinkin keskeisiin haasteisiin, kun ne on pantu täytäntöön. Elpymis- ja palautumissuunnitelmaan sisältyvien toimenpiteiden ohella tarvitaan kuitenkin lisätoimia perusterveydenhuollon vahvistamiseksi, ennaltaehkäisevän hoidon laajentamiseksi sekä terveydenhuoltojärjestelmän kestävyyden parantamiseksi.

(33) Sosiaalipalvelujen suunnittelua ja tarjoamista haittaa se, että kunnat eivät ota kansalaisjärjestöjä riittävästi mukaan toimintaan ja että sosiaalituki ja ammatillinen koulutus on integroitu tehottomasti aktiiviseen työvoimapolitiikkaan erityisesti työttömien osalta. Liettuassa tapahtui tältä osin jonkin verran edistystä, kun eräissä kunnissa toteutetut työttömille tarkoitettuja integroituja palveluja koskevat pilottihankkeet saatiin päätökseen ja kaikille kunnille annettiin suositus soveltaa näiden hankkeiden menetelmiä työllisyydenedistämisohjelmissaan vuodesta 2023 alkaen. Vaikka tämä on askel oikeaan suuntaan, toimenpiteen vaikutukset eivät vielä ole selvillä ja lisätoimia tarvitaan. Elpymis- ja palautumissuunnitelma sisältää lisäksi tärkeitä toimenpiteitä, kuten vähimmäistulojärjestelmän ja vero- ja etuusjärjestelmän uudistuksen sekä työttömyysturvan kattavuuden lisäämisen. Näiden toimenpiteiden odotetaan auttavan vastaamaan joihinkin keskeisiin sosiaaliturvahaasteisiin, kun ne on pantu täytäntöön. Suunnitelmaan sisältyvien toimenpiteiden ohella tarvitaan kuitenkin lisätoimia sosiaalipalvelujen suunnittelun ja tarjonnan parantamiseksi.

(34) Liettuassa sosiaalisten asuntojen saatavuus on rajallista. Vuoden 2022 lopussa noin 9 700 perhettä (lähes 19 000 henkeä) jonotti sosiaalista asuntoa, ja keskimääräinen jonotusaika oli 5,85 vuotta. Sosiaalisten asuntojen yleinen laatu on edelleen heikko. Vaikka Liettua on toteuttanut joitakin sosiaalisia asuntoja koskevia uudistuksia, kuten yksinhuoltajaperheiden asettaminen etusijalle, tukikelpoisuuden tulo- ja varallisuusrajojen korottaminen ja erityissäännösten ottaminen käyttöön kansallisen hätätilanteen tai karanteenin varalta, kokonaisstrategia siitä, miten krooniseen asuntopulaan voitaisiin puuttua ja miten sosiaalisten asuntojen laatua voitaisiin parantaa, puuttuu.

(35) Venäjän hyökättyä Ukrainaan Liettua on onnistuneesti luopunut kaasun, öljyn, sähkön ja hiilen tuonnista Venäjältä ja ryhtynyt tuomaan energiaa Klaipėdassa sijaitsevan nestekaasuterminaalin, Būtingėn öljyterminaalin, Liettuan ja Puolan välisen uuden kaasuyhteyden, Liettuan ja Latvian välisen parannetun yhteyden sekä Liettuan ja Puolan, Latvian ja Ruotsin välisten nykyisten sähköverkkojen kautta. Liettuan maakaasun kulutus laski 41 prosenttia elokuun 2022 ja maaliskuun 2023 välisenä aikana verrattuna saman ajanjakson keskimääräiseen kaasunkulutukseen viiden edellisen vuoden aikana, mikä ylittää 15 prosentin vähennystavoitteen. Tämä johtui pääasiassa Liettuan kemianteollisuuden kaasunkysynnän vähenemisestä energian hinnannousun seurauksena. Liettua voi jatkaa kaasun kysynnän tilapäiseen vähentämiseen tähtääviä toimia 31 päivään maaliskuuta 2024 saakka[22]. Maa on kuitenkin edelleen erittäin riippuvainen energian tuonnista, sillä se tuo noin kaksi kolmasosaa sähkön kokonaistarpeestaan ja suurimman osan öljystä ja kaasusta. Lisäksi öljyn ja kaasun osuus maan energiayhdistelmästä on kolme neljäsosaa.

(36) Energian suureen kysyntään vaikuttavat suuri ja vanha ajoneuvokanta, koska julkista liikennettä ja rautateitä käytetään edelleen liian vähän, suuri energiatehottomien rakennusten kanta sekä erittäin energiaintensiiviset teollisuudenalat, joiden osuus kaasun kokonaiskulutuksesta Liettuassa oli 58 prosenttia ennen energiakriisiä. Lisätoimet näiden alojen energiaintensiteetin vähentämiseksi edistämällä teollisuuden muutosta ja innovatiivisia tuotantoprosesseja sekä uusiutuvien energialähteiden käytön edistäminen vähentäisivät Liettuan riippuvuutta energian tuonnista. Liettuassa kannustimet valita vähemmän saastuttavia ajoneuvoja ovat edelleen vähäisiä, ja julkinen liikenne on hajanaista ja huonosti koordinoitua. Siksi vähemmän saastuttavien liikennemuotojen edistäminen on edelleen ensisijainen tavoite. Samaan aikaan kerrostalojen peruskorjausaste on edelleen liian alhainen, jotta ilmastoneutraaliustavoitteet voitaisiin saavuttaa tällä alalla vuoteen 2050 mennessä. Tämä osoittaa, että peruskorjauksiin liittyviä menettelyjä ja kannustimia on parannettava ja yksityisen sektorin valmiuksia toteuttaa peruskorjaushankkeita on tuettava. Liettua on edelleen yksi eniten energiaköyhyydestä kärsivistä maista EU:ssa, ja tilanne voi pahentua entisestään, jos energian hinnat nousevat edelleen ja korjausrakentaminen etenee hitaasti.

(37) Liettuan sähköverkko, kuten muidenkin Baltian maiden sähköverkot, on edelleen altis häiriöille, koska se on synkronoitu BRELL-verkon kanssa. Liettuan sähköverkon alueellinen synkronointi muun EU:n kanssa edistyy, mutta se on vielä saatettava päätökseen (tämän odotetaan tapahtuvan vuoteen 2025 mennessä). Tätä varten tarvitaan yhteistyötä Latvian ja Viron kanssa. Lisäksi Liettua lisää kotimaista energiantuotantoaan: se on jo toteuttanut toimia lupamenettelyjen sujuvoittamiseksi ja uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön tuotannon edistämiseksi, minkä seurauksena maan aurinko- ja tuulivoiman tuotantokapasiteetti kasvoi merkittävästi vuosina 2020 ja 2021. Kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä sekä uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden lisäämistä koskevia tavoitetasoja on kuitenkin tarpeen nostaa edelleen, jotta ne vastaisivat 55-valmiuspaketin tavoitteita.

(38) Vihreän siirtymän kannalta keskeisten alojen ja ammattien työvoimapula ja osaamisvaje, muun muassa valmistusteollisuudessa sekä nettonollateknologioiden käyttöönotossa ja ylläpidossa, aiheuttavat pullonkauloja nettonollatalouteen siirtymisessä. Korkealaatuiset koulutusjärjestelmät, jotka vastaavat työmarkkinoiden muuttuviin tarpeisiin, sekä kohdennetut täydennys- ja uudelleenkoulutustoimenpiteet

[22] Neuvoston asetus (EU) 2022/1369 ja neuvoston asetus (EU) 2023/706.

ovat avainasemassa osaamisvajeen vähentämisessä ja työmarkkinoille pääsyn ja työvoiman uudelleenkohdentamisen edistämisessä. Hyödynnettävissä olevan työvoiman saamiseksi käyttöön näiden toimenpiteiden on oltava erityisesti sellaisten henkilöiden, alojen ja alueiden ulottuvilla, joihin vihreä siirtymä vaikuttaa eniten. Vuodesta 2015 lähtien avoimien työpaikkojen osuus on kasvanut useimmilla keskeisillä aloilla, kuten rakennusalalla (0,8 %:sta 1,5 %:iin vuonna 2021) ja valmistuksessa (1,4 %:sta 1,8 %:iin vuonna 2021). Vuonna 2021 se oli kuitenkin edelleen alle EU:n keskiarvon, joka oli 3,6 prosenttia rakennusalalla ja 1,9 prosenttia valmistuksessa. Viime vuosina Liettuassa on raportoitu työvoimapulasta 28 ammatissa, joissa tarvitaan vihreän siirtymän edellyttämiä erityistaitoja tai -tietoa. Vuonna 2022 työvoimapulan raportoitiin rajoittavan tuotantoa erityisesti teollisuudessa ja rakennusalalla.

(39) Neuvosto on tutkinut vuoden 2023 vakausohjelman komission tekemän arvioinnin perusteella, ja sen lausunto[23] ilmenee jäljempänä esitettävästä suosituksesta 1.

(40) Koska euroalueen jäsenvaltioiden taloudet ovat tiiviisti yhteydessä toisiinsa ja koska ne myötävaikuttavat yhdessä talous- ja rahaliiton toimintaan, neuvosto on suosittanut, että euroalueen jäsenvaltiot ryhtyvät – myös elpymis- ja palautumissuunnitelmiensa kautta – toimiin, joiden avulla ne i) säilyttävät velkakestävyyden ja pidättäytyvät laaja-alaisesta kokonaiskysynnän tukemisesta vuonna 2023, kohdentavat korkeiden energian hintojen vaikutuksen lieventämiseksi toteutettavat finanssipoliittiset toimenpiteet paremmin ja selvittävät asianmukaisia tapoja lopettaa tuki energian hintapaineiden vähentyessä, ii) pitävät julkisten investointien määrän suurena ja edistävät yksityisiä investointeja, joilla tuetaan vihreää ja digitaalista siirtymää, iii) tukevat palkkakehitystä, joka lieventää ostovoiman heikkenemistä, rajoittaen samalla kerrannaisvaikutuksia inflaatioon, parantavat edelleen aktiivista työvoimapolitiikkaa ja korjaavat osaamisvajeita, iv) parantavat liiketoimintaympäristöä ja varmistavat, että yrityksille annettava energiatuki on kustannustehokasta, väliaikaista ja suunnattu elinkelpoisille yrityksille ja että sillä ylläpidetään kannustimia vihreään siirtymään ja v) säilyttävät makrotalouden vakauden ja seuraavat riskejä samalla kun jatketaan työtä pankkiunionin viimeistelemiseksi. Liettuan osalta suosituksilla 1, 2, 3 ja 4 myötävaikutetaan ensimmäisen, toisen ja kolmannen euroalueelle annetun suosituksen täytäntöönpanoon,

SUOSITTAA, että Liettua toteuttaa vuosina 2023 ja 2024 toimia, joilla se

1. lakkauttaa vuoden 2023 loppuun mennessä voimassa olevat energiatukitoimenpiteet; jos energian hintojen uusi kallistuminen edellyttää tukitoimenpiteitä, varmistaa, että toimenpiteet kohdennetaan haavoittuvassa asemassa olevien kotitalouksien ja yritysten suojelemiseen, että julkisella taloudella on toimenpiteisiin varaa ja että kannustimet energiansäästöön säilyvät;

   säilyttää julkisen talouden rahoitusaseman vakaana vuonna 2024 ja samalla jatkaa kansallisesti rahoitettuja julkisia investointeja sekä varmistaa elpymis- ja palautumistukivälineen avustusten ja muiden EU:n varojen tuloksellisen käytön erityisesti vihreän ja digitaalisen siirtymän edistämiseksi; vuoden 2024 jälkeen jatkaa investointeja ja uudistuksia, jotka edistävät kestävämpää kasvua, ja säilyttää keskipitkän aikavälin julkisen talouden rahoitusaseman maltillisella tasolla;

   vahvistaa terveydenhuollon ja sosiaaliturvan pitkän aikavälin riittävyyttä ja parantaa yleistä julkishallintoa;

[23] Neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 5 artiklan 2 kohdan ja 9 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

2. jatkaa elpymis- ja palautumissuunnitelmansa vakaata täytäntöönpanoa ja viimeistelee REPowerEU-luvun ripeästi, jotta sen täytäntöönpano voidaan aloittaa nopeasti; jatkaa koheesiopolitiikan ohjelmien nopeaa täytäntöönpanoa, joka täydentää elpymis- ja palautumissuunnitelmaa ja luo sen kanssa synergiaa;

3. vahvistaa perusterveydenhuoltoa ja laajentaa ennaltaehkäisevää hoitoa muun muassa terveydenhuoltojärjestelmän kestävyyden parantamiseksi; parantaa sosiaalipalvelujen suunnittelua ja tarjontaa; parantaa sosiaalisten asuntojen saatavuutta ja laatua;

4. vähentää edelleen riippuvuutta fossiilisista polttoaineista ja energiantuonnista nopeuttamalla uusiutuvien energialähteiden käyttöönottoa, erityisesti varmistamalla riittävän verkkokapasiteetin ja verkkoon pääsyn, edistämällä teollisuustuotannon muutosta ja hiilestä irtautumista, lisäämällä julkista ja kestävää liikennettä sekä parantamalla rakennusten energiatehokkuutta myös energiaköyhyyden vähentämiseksi; varmistaa sähköverkkoyhteyksien riittävän kapasiteetin toimitusvarmuuden lisäämiseksi ja jatkaa synkronointia EU:n sähköverkon kanssa; lisää panostusta politiikkatoimiin, joiden tarkoituksena on vihreän siirtymän edellyttämän osaamisen tuottaminen ja hankkiminen.

Tehty Brysselissä

Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja